

Előfiz. díj helyben:
Egész évre . . . 8 frt
Félévre . . . 4 »
Negyedévre . . . 2 »
Vidékre 1 frttal több.

Hirdetési díj:
Egész oldal . . . 20 frt.
Fél oldal . . . 10 »
Negyed oldal . . . 5 »

Ezen felül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden és csütörtökön.

A szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII-ik kör, Virág-utca, 337-ik hszám.

Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétenek fel.

«Nyilttér» sora 15 k.

Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számítatik.

Egyes szám ára 10 kr. — Számonként kizárólag a szerkesztőnél vagy a lapkihordónál kapható.

Egy évtized után.

II.

Gromon Dezső után következett Jankovits Aurél főispánsága. Ez a korszak után fénypontjára emelte a mai uralmat.

A kormány természetesen mindenkor saját közegeiben bizik és így nem lehet csodálkozunk, ha a Mamusits-Antunovits-féle szövetséget karjaiba hullott főispán egész más színben mutatta be városunkat odafent, mint elődje Gromon Dezső.

Meg lett tehát a pártnak hitele, és e hitel évről-évre gyarapodott annyira, hogy a főispán eltörpült alatta.

Jankovich Aurel pár év múlva már egyszerű eszköze lett a szabadkai hatalomra jutott szövetségetnek, úgy tánczolt, a mint füttyültek, s mikor ezt a játékot észrevette, elkésett, önállóságra nem vergődhetett.

Felcsillant a remény, hogy szakít addigi multjával a főispán s leveti a a nyugót magáról, de ez a feltámadni készülés az ő bukására vezetett. Fejére nőttek volt kegyeltjei s a kiket ő ajánlott odafent a kegyelmes urnak, a kiknek ő szerezte meg a hitelt, azok fölül kerekedtek.

Jankovich Aurél drágán fizette meg a szabadkai ünnepeket, de nekünk is szomorúan drága közéletet teremtett, sorsát megérdemelte.

A „szégyentelenek.”

Bámulatba ejti az embert azon magaviselet, melyet a törvényhatóság egyes tagjai, különösen ennek feje, a legkomolyabb és a legéletbevágóbb tárgyalások alkalmával, a midőn a törvényhatóság üzemel szellőztetnek a közgyűlési teremben tanusítanak. Nevetgélnek, mintha csak valamely megszokott helyiségben, sörházban éreznék magukat. Hát ez ugyan utcai gyerkőczökhöz illő, de azért praktikus eljárás az értelmetlenebbek félrevezetésére.

Hanem az mégis csak sok és megbőrányoztató, a mit ezek az urak az összetakolt és összekuszált szervezési szabályzatra vonatkozó terjedelmes miniszteri leirat felolvasása alkalmával tanusítottak.

Nem hiába a lakodalom évadját éljük, de a hatóság feje és különösen azon egyének, a kiket a szervezési szabályzat összekuszálása és a felterjesztés körül a legtöbb érdem illet, úgy viselkedtek, mintha már egy félig átélt lakziba lennének, szóval: a hatóság tagjai a miniszteri erősbácsutások és arculverések dacára

mulattak. Csupán az elnöklő főispán volt komoly.

Ebből nem azt akarjuk következtetni, — bár az érdekelt hatósági tagok ezt akarják a publikummal elhíttetni, hogy a dorgatórium a főispánt illeti; mert a szervezési szabályzat megfoltozásnak ő volt az értelmi szerzője, hanem azt következtetjük, hogy a közügyek vezetése körüli főfaktorok közt ő volt az egyedüli, a ki szégyenelte azt a tudatlanságot, bárgyúságot, könnyelműséget stb. eféle hiányosságokat, melyeket a miniszteriumnak kellett a hatóság fejéhez vágni, jóllehet mi évek óta a hatóságot feketének festettük s erőnkhez képest mosdattuk, mindezek dacára az szerecsennek maradt, a főispán mindenkor azt mondotta, hogy fehér.

Nos de most már csak nem mondhatja fehérnek, mert szótárban nem található fel elnevezés és kifejezés, a mely egy miniszterium által egy hatóságra elmondható, hogy az elne mondott volt.

Talán több mint 100 §-át módosította a törvényhatóság a szabályrendeletnek. Általánosságban jóllehet rosszallását fejezte ki, nem is egy helyen a miniszter a fölött, hogy alig 1½ évi időközben a törvényhatóság újabb szervezési szabályzatot dolgoztat ki ezenfelül talán nincs 10 §-a, melyek miatt a miniszterium a hatóságot könnyelműség, meggondolatlanúság, tudatlanság, a törvénykönyvből helytelen idézés miatt figyelmetlenség,

TÁRCZA.

A z e l i t é l t e k .

(1849.)

(Folytatás.)

Nagy Sándor 45 éves nyugalmazott császár királyi kapitány, magyar tábornok. Arad 1849. október 6-án kivégeztetett; Névtelen, Ausztria banyatiszt, Pest szeptember 24. kivégeztetett; Novák N. császár kir. hadnagy, Pest márczius 17-én kivégeztetett; Neuwirth Adolf Pécs, 35 éves pécsi lapszerkesztő, Pest 1849. márczius 17-én halál, kegyelem utján 20 évi vas; Nagy Jenő Debreczen, 38 éves nyugalmazott császár kir. kapitány, magyar ezredes, Arad 1849. november 16-án halál, kegyelem utján 18 évi vas; Németh János Heves, 64 éves nyugalmazott császár királyi kapitány, magyar ezredes, Arad 1849. november 16-án halál, kegyelem utján 10 évi vas amnetiáltatott; Niesner Pécs, 28 éves császár királyi hadnagy, magyar őrnagy, Arad 1849. december 12. halál, kegyelem utján 14 évi vas; Nagy Lajos, 39 éves császár királyi főhadnagy, magyar őrnagy, Arad 1849. december 20-án halál, kegyelem utján 16 évi vas; Niesner János Pécs, 30 éves császár kir. hadnagy, magyar kapitány, Arad 1849. december 20-án halál, kegyelem utján 12 évi vas; Nedeczky János Verbó, 45 éves császár ki-

rályi főhadnagy, magyar kapitány, Arad 1850. január 18-án halál, kegyelem utján 12 évi vas; Nagy Lajos Erdély, 24 éves császár királyi főhadnagy, magyar kapitány, Arad 1850. január 18-án halál, kegyelem utján 16 évi vas, Olmütz; Németh Ad. Galiczia, 29 éves császár királyi főhadnagy, magyar kapitány, Arad 1850. február 5-én halál, kegyelem utján 12 évi vas; Nagy Sándor Erdély, 46 éves császár királyi hadnagy, magyar kapitány, Arad 1850. február 5-én halál, kegyelem utján 12 évi vas; Nachtigall Ferencz Pest 34 éves császár királyi hadnagy, magyar őrnagy, Arad 1850. márczius 14-én halál, kegyelem utján 5 évi vas; Náuásy Pál Eger, 34 éves császár királyi hadnagy magyar kapitány, Arad 1850. márczius 14-én halál, kegyelem utján 6 évi vas; Nyereggyártó József Somorja, 32 éves császár királyi főhadnagy, magyar alezredes, Arad 1850. márczius 20. halál, kegyelem utján 16 évi vas; Nyitrai József Pest, 48 éves császár királyi hadnagy magyar őrnagy, Arad 1850. márczius 8-án halál, kegyelem utján 16 évi vas; Neumann Ede oláh bán, ezredben császár királyi hadnagy, magyar kapitány, Arad 1850. márczius 29-én halál, kegyelem utján 10 évi vas; Nagy János Lodi, 33 éves császár királyi hadnagy, magyar kapitány, Arad márczius 29-én halál, kegyelem utján 10 évi vas; Nussbaum Ferencz Temes, 48 éves esernai katolikus lelkész, egy évi fogság után megszabadult; Nedelkó György

Ruszka 43 éves földműves, Temesvár egy és fél évi fogság után megszabadult; Nagy József Pest, 45 éves magyar hóhér, Temesvár több havi fogság után megszabadult; Nimister János Losonez, 35 éves, sütő, Pozsony 1849. július 4-én kivégeztetett; Nádasdy Lipót gróf Komárom, 47 éves, főispán, Pozsony 1849. július 4-én halál, kegyelem utján 3 évi vas, 50,000 forint pénzbüntetés; Németh Ede Győr, 28 éves, birtokos, fősolgabíró, 1849. július 4-én halál, kegyelem utján 10 évi vas; Nedeczky Lajos Trencsén, 38 éves, birtokos főjegyző, több havi fogság után megszabadult; Niemetz Károly Sopron, 49 éves, harminczados tiszt, Pozsony 1850. július 5-én 1 évi vas; Nagy Károly Pozsony, 52 éves, uradalmi tiszt, Pozsony 1850. július 5-én 1 évi vas; Nagy István Nyitra, 29 éves, katolikus káplán, Pozsony 1850. július 5-én több havi fogság után elbocsájtott; Netli Ferdinand Pozsony, 25 éves, ügyvéd, több havi fogság után elbocsájtott; Nagy Ezekias Vásarhely, 44 éves, császár királyi hadnagy, magyar kapitány, N.-Szeben 1850. június 20-án halál, kegyelem utján 6 évi vas; Nagy Dani Kézdi Vásarhely, 42 éves, császár királyi főhadnagy, magyar őrnagy, N.-Szeben 1850. november 7-én halál, kegyelem utján 5 évi vas; Nánásy András Erdély, 42 éves, uradalmi tiszt, N.-Szeben 1850. december 14-én 1 évi vizsgálati fogság után kibocsájtott.

(Folyt. köv.)

stb eféle kitételekkel ne illetné, — Ime! így bánnak el Magyarország harmadik városának a városok leggazdagabbikának törvényhatóságával.

Ily szegényfoltokkal örökíti meg a jelenlegi törvényhatóság feje uralkodását, és miután csakis ilyen érdemei vannak nem csodálkozunk azon, hogy a maga és szövetségesei társai részére a szavazatokat koldulva házról-házra jár.

Hát erre és ezek után el lehet mondani, — szegénytelenek.

Bács-Bodrogh megyei képek.

II.

A petrováci profétának jövendölése csakugyan beteljesedett.

Kolozsváry Sándor kapott Petrovác községétől éveken át segély czimén 80—120 frtot, s így kötelességévé vált tűrni és elnézni, bármit is csináljanak a községi előjárók, de különösen a híres petrováci jegyző Szalay Károly. A szolgabíró türte, sőt kívánta, hogy a neki ajándékozott összegek ne tétessenek a kiadásokba, s így tűrnie kellett azt is, hogy Szalay megyei engedély nélkül a község nevében ezrekre menő kölcsönöket kössön és a felvett összegeket a bevételekbe fel ne vegye, de ha a főke vissza volt fizetendő, a visszafizetett összeg ott szerepel a kiadásokban. Hány ezer frtot szerzet Szalay Károly ily módon! azt határozottan tudni nem lehet; elég azon: Szalay Károly képes volt megvenni a parabutyi határban 800 kat. hold földet, Petrovác községe pedig ez idő szerint a következő, a községi számadások bevételi rovatába fel nem vett összegekkel tartozik:

1. A maradvány földek utáni váltásdíjak pénztárának 1873. évben keletkezett kötelezvény alapján . . .	750	frt	—	kr.
2. A községi alamizsnaalap pénztárának 1886. évben felvett	424	"	—	"
3. Ugyanazon alapnak szintén 1886. évről	436	"	42 $\frac{1}{2}$	"
4. A bulkeszi takarékpénztárnak 1889. évről	500	"	—	"
4. A petrováci előlegzési egyletnek 1890. évi ápril hó 10-étől	1300	"	—	"
6. Paulik Jánosnak 1880. évi június hó 26-án kelt 350 és 850 frtról kiállított két kötelezvény, illetve az 1885. évi június hó 30-án 1452 frtról kiállított kötelezvény alapján még hátralevő	200	"	—	"
7. Latsok Andrásnak az 1887. évi július hó 7-én kiállított kötelezvény alapján tartozott 1000 frtból még fennálló	400	"	—	"
8. Özvegy Szpevák Jánosnének az 1882. évi július hó 8-án 800 frtról, majd 1885. évi július hó 5-éről 1040 frtról szóló kötelezvény alapján még fennálló	1040	"	—	"

Összesen tehát 5050 frt 42 $\frac{1}{2}$ krral — s ime: Petrovác községe képes volt Kolozsváry Sándor szolgabírónak 1100 frtot kölcsönözni, mikor a tovarisovai határban 80 kat. holdnyi földet vett s pompás szállást csináltatott! Hogy a fenti összegekről minő

kamatok fizetettek: azt a számadásokból kiolvasni nem lehet.

A wostani alispán Schmausz Endre nem mondhatja, hogy Kolozsváry és Szalay üzelméről nem volt tudomása — hogy Szalay a Kolozsvárynak ajándékozott összegeket, az ugynevezett „Schweiggelder“-eket és számos más összeget nem vett fel a kiadásokba: de hát ott vannak például Deszpot-Szentiván számadásai s ezekben világosan ki van téve, hogy ezen község évente 20 frttal segélyezte Kolozsváryt. Saját szemimmal láttam, hogy ezen összeg az 1883. évi számadásokban előfordul és saját tüleimmel hallottam, hogyan veszekedett két torzsai lakos a szentiváni előjárókkal amaz összeg meghagyása miatt. Ezek azt mondták a torzsaiaknak: „könnyű nektek beszélni mikor Torzsa más járáshoz tartozik, de ha mi nem adnók meg Kolozsvárynak a kért összeget, úgy bánnak el a községiünkkel, mint Temerianel vagy Kiszáccsal.“ Itt megemlítendő, hogy csak ez a két község nem teljesítette Kolozsvárynak kívánságát s éppen azért tapasztalnia kellett Kolozsváry haragját, — így például Temerinben a 40 ezer frtot tevő árvatári hiányt nem a bűnös jegyzők és pénztárnokok, hanem az egész község tartozik pótolni, a kiszácsi utak pedig ez idő szerint a legrosszabbak a járásban, holott annakelőtte a legjobbak szoktak lenni.

Hogyan történt meg az a dolog, hogy Kiszács községe Kolozsváry segélyezésére egy fillért sem szavazott meg: az meg van írva Steltzer Frigyesnek „Pánszláv világ az Alföldön“ czimű röpirata 4. és 5-dik lapján a mint következők: „Lássák, tisztelt uraim, Kolozsváry főszolgabíró ur nekem (Steltzernek) az idén (1886-ban) január hó 6-án, egy igen nagy kellemetlenséget okozott. Ugyanis karonfogva kivezetett az udvarra, s ott hozzám fordultan mondá: Kedves Frigyesem, én járásom minden községétől kapok segélyt, csak Kiszácsból és Temerintől nem, pedig nekem szükségem van azon 100 frtra, melyet Temerintől, és azon 50 frtra, melyet Kiszácsból várok, — légy tehát szives azonnal velem jönni a községi képviselő ülésébe, és Te tedd meg jelenlétemben azt az indítványt, hogy a képviselő-testület segélyezésemre évi 50 frtot szavazzon meg. De én, (t. i. Steltzer Frigyes) jól tudván azt, hogy az ujvidéki Weisse Ohcs vendéglőse évi 100 frtot és a Schwarzer Binder vendéglőse évi 50 frtot fizetnek Kolozsvári ur háziurának csak azért, hogy az amannak (a főszolgabírónak) a lakást 150 frttal olcsóbban adja bérbe mint más embernek: a szolgabíró ur kérelmét nem találtam teljesítendőnek.“

Fentebb mondtam, hogy Szalay Károly petrováci jegyző mert nem kellett tartania Kolozsváry Sándor ellenőrzésétől, tetszés szerint bár mely kellemetlen összeget kihagyott akár a bevételek akár a kiadások rovatában. Most már természetes, hogy azokban a számadásokban melyek a megye elé kerültek számadásai (additionalis) hiba nincs, — minden lapon 2 + 3 = 5 és 7 + 8 = 15. Az is természetes dolog, hogy csak azok ismerhetik a petrováci községi számadások titkait, akik a jegyzőnek büntársai, és hogy ezek maguk ellen vallani nem fognak, szintén bizonyos. Hanem egy német példabeszéd azt mondja: „Es ist nichts so fein gesponnen, Dass es nicht käm' auf die Sonnen.“ A petrováci számadási titkokból is egyik-másik kezd napfényre kerülni. Így például bizonyos és megegyezhetetlen tény, hogy a petrováci vásárok alkalmával a szolgabírák

dupla upidijákat kaptak: az egyiket a futaki nradalomtól a másikat Petrovác község pénztárából, de a kifizetett összegek nincsenek a kiadások rovatába bevezetve, bár tudatik, hogy Zsigmond Dénes szolgabíró 8 frtot fizetett magának egy vásári napra.

A jövő évi virilisták.

Szabadka város uj virilistáinak névsorát adjuk alább azon megjegyzéssel, hogy a csillaggal jelöltek adója kétszeresen számítatik. Vermes Gábor* 11071 frt 46 kr, Vojnits Gábor* 6188 frt 72 kr, Geiger Adolf 5349 frt 32 kr, Vojnits Tivadar* 5341 frt, Törley Gyula* 3557 frt 84 kr, Vojnits Márk* 3385 frt 2 kr, Varga Károly* 3095 frt 62 kr, Szárics Károly 2836 frt 82 kr, Vojnits Simon 2833 frt 13 kr, Kovacsits Agoston* 2586 frt 66 kr, Schulhoff Hermann* 2550 frt, Vojnits Sándor 2541 frt 49 kr, Id. Vojnits Máté 2451 frt 67 kr, Sztipics Lázár 2209 frt 26 kr, Sztipics Jakab 2121 frt 18 kr, Manojlovits György* 2085 frt 36 kr, Mamuzsits Lázár* 1927 frt 54 kr, Váli Béla* 1845 frt 60 kr, Miloszavlyevits Milán* 1799 frt 08 kr, Regényi Lajos* 1787 frt 86 kr, Megyányszki Szávó 1746 frt 55 kr, Manojlovits Sándor 1587 frt 33 kr, dr. Schäffer Mór* 1561 frt 28 kr, Polyákovits Alajos* 1553 frt 78 kr, Jakobsits Béla 1510 frt 60 kr, Joó Nándor* 1494 frt 78 kr, Antonovits Mátyás* 1468 frt 98 kr, dr. Dobroevics Plátó* 1461 frt 28 kr, Dulics János 1432 frt 90 kr, Haverda Boldizsár* 1422 frt 62 kr, Lipovszencsits Pál 1383 frt 55 kr, Lénárd Máté* 1366 frt 56 kr, Kunetz Ignác 1359 frt 77 kr, Deák István 1314 frt 79 kr, Vojnics h. Antal 1303 frt, 65 kr, Pertich Mihály* 1289 frt 54 kr, Kiss Abel 1199 frt 38 kr, Magyar György 1180 frt 23 kr, Rádics Dusan 1094 frt 75 kr, Leovits Simon* 1087 frt 42 kr, Lichtneckert János* 1045 frt 88 kr, Singer Adolf* 1042 frt 70 kr, Sztantics János (Fabiánfi) 1941 frt 34 kr, dr. Klein József* 992 frt 12 kr, Karner János 956 frt 56 kr, Sztipics Albert 927 frt 63 kr, dr. Horváth Mór* 894 frt 42 kr, Malagurszki János 871 frt 62 kr, Sztipics János (Józseffi) 862 frt 31 kr, Manojlovits Szánkó 861 frt 13 kr, Merkovits András 843 frt 64 kr, Lendvay Ferenc 838 frt 45 kr, Kuntics Ferenc 827 frt 64 kr, Geiger Mór 795 frt 11 kr, Mácskovits Titusz* 784 frt 52 kr, Vermes Béla 783 frt 06 kr, Sztantics József 772 frt 80 kr, Németh Mátyás* 771 frt 68 kr, Antonovits Lajos 753 frt 45 kr, Milodánovits János 746 frt 17 kr, Mamusich Mátyás* 737 frt 10 kr, Mánits Péter* 735 frt 14 kr, Lendvay Antal* 731 frt 12 kr, Lichtnekert András 730 frt 86 kr, Schönstein Mór 720 frt 12 kr, Vermes Lajos 722 frt 41 kr, Vermes Nándor 722 frt 40 kr, Sztipics Miklós 717 frt 43 kr, Farkas János 704 frt 31 kr, Jakobsics Imre 693 frt 68 kr, Baits Gergely 789 frt 77 kr, Tauszig Vilmos 683 frt 87 kr, Zomborcvics Ferenc* 681 frt 16 kr, Vujkovics Czviin Pál 678 frt 54 kr, Milassin Jgnác* 676 frt 68 kr, Törlei Antal 671 frt 30 kr, Dimitrievits János* 665 frt 2 kr, Rádics János 653 frt 86 kr, Gyelmits Gerő* 653 frt 36 kr, Lénárd János 649 frt 54 kr, Vujkovits Cviin Lőrincz 644 frt 63 kr, Malagurszki Pál 634 frt 94 kr, dr. Guln György* 630 frt 42 kr, Antonovits István 627 frt 17 kr, Ifj. Vojnits Máté* 627 frt 10 kr, Romits Antal 624 frt 4 kr, Lichtnekert

Károly 618 frt 20 kr, Schilling Kálmán* 614 frt 94 kr, Hoffmann József* 599 frt 50 kr, Manojlovics Emil* 589 frt 74 kr, Vojnits Bálint 569 frt 13 kr, Pukkel Sándor, 561 frt 36 kr, Gálffy György* 557 frt 40 kr, Malagurszky Simon 549 frt 74 kr, Dulits József 545 frt 01 kr, Lipossencsits Tamás 543 frt 66 kr, Ifj. Hoffmann Mátyás 541 frt 49 kr, Vojnits Ottó 539 frt 84 kr, Szabados János* 535 frt 02 kr, Pércsits Péter 531 frt 90 kr, dr. Milkó Izidor* 529 frt 86 kr, Lang József 529 frt 62 kr, Csernetics Lajos 527 frt 72 kr, Mamusich Agoston* 523 frt 76 kr, Pertics János 515 frt 91 kr, Halbrohr Lipót 510 frt 55 kr, Vojnits purcsár Márk 510 frt 19 kr, Szkenđerovits János 509 frt 14 kr, Ivkovits Ivand A. 580 frt 52 kr, Péits tuk. J. 506 frt 85 kr, Kunecz Albert 505 frt 95 kr, Malagurszki Lukács 501 frt 2 kr, Malagurszki Boldizsár 493 frt 49 kr, Ziffer D. A. 489 frt 55 kr, Dulits István 486 frt 94 kr, Malagurszki Alajos 485 frt 94 kr, Joó Károly* 470 frt 70 kr, Linzer András 461 frt 26 kr, Popovics Simon 463 frt, Id. Petrik Macskás József 458 frt 99 kr, Mukits József 447 frt 4 kr, Vuits Tivadar 441 frt 30 kr, Póttagok: Joó Dezső 437 frt, Sárcevic Énok 436 frt 86 kr, Aradszki Lukács 426 frt 41 kr, Matievics György 419 frt 97 kr, Manojlovics István 419 frt 24 kr, Miatov Jevtó 418 frt 6 kr, Szenderovits Kázmér 415 frt 68 kr, Sárcevic Máté 413 frt 36 kr, Péits tuk. János 402 frt 84 kr, Pletikoszits Károly 402 frt 54 kr. A közgyűlés a névjegyzéket tudomásul vette, így az jogerőre is emelkedett.

Irodalom, művészet.

Színház. Szombaton a második bérlet „Rómeó és Juliá”-val befejeztetett és így két bérlet ciklus után bátran elmondhatjuk, hogy Csóka sziniszagatónak az idei szintársulata jóval felülmúlja a tavalyit; mert a meglévő régi jó erőkhöz mellé oly erőket szerződtetett, amelyek minden vidéki színpadnak díszére válnának. Ilyenek különösen Margó Célia, Gyurnian Alice, Peterdy és Győre. Az eddig előadott darabok sikerében méltán osztozik Verő ur a rendező is, ki finom tapintatával és tisztult ízlésével nem kis mértékben hozzájárult az egyes darabok aesthetikai hatásának emeléséhez. Attérve most a „Rómeó és Julia” előadására azt mondhatjuk, hogy a szereplő színészek közül csak hárman érdemelnek említést és pedig első sorban is R. Balogh Etel, aki a heves, gyorsan fellobbanó és végzetes szerelem mintaképét Juliában hűen és átlátszó tisztaságban ecsetelte; továbbá Rónayt, aki Rómeóban a türelmetlen szerelmi mámort megtestesítette a végre Breznayt, aki a bölcs barátot nagy gonddal alakította. Vihary Merkutióból egy közönséges komikus alakot torzított.

Vasárnap Bercsik Arpád „Paraszt kisasszony” című népszínműve került színre a czimszerepben Margó Céliával, aki ezt a szerepet teljes érvényre emelte. Nagy hatást keltett pianissimo dalaival, melyeket művészi bravúrral énekelt. Kisné (özv. Gönczöl Ján osné) a dada és valódi anyát minden részletben sikerülten alakította. Kis (Fátyol Gergely) jól játszott, ke fátyolozott hangon énekelt. Győre Kelemen Tamást jó felfogással adta, ugyszintén Tolnainé a Kelemen nejt Matildot. Brez-

nay az igaz mondó Gereben Márton gazdát eleven humorával fűszerezte; sikerült alak volt a Szendrey Rezeda Marczel-ja is.

— y —

Kedden 25-én bérlet 2-ik számban itt másodszer „A z a p ó s o k” köztetszést nyert vigjáték 3 felvon. irta Gabányi Arpad.

Szerdán 26-án bérlet 3-ik számban itt másodszer Vadorzók vigjáték 4 felvonásban.

Törvénykezés.

(A zentai nagy bünpor.)

Tegnap, nov. 24-én volt a 18-ik napja ennek a nagy port vert zentai járásosztási bünpernek, s ez a nap fénypontja is lett a végtárgyalásnak.

Vád- és védbeszédnek napja.

Dús Sándor kir. ügyész aratott e napon olyan szép elismerést, a minőt e magasztos hivatásban is ritkán sikerült és nem mingenkiinek megszerezni.

Az érdeklődés a közönség között is tetőpontra hágott. A tárgyalási terem egészen megtelt hallgatókkal, s a mi ritka eset: Zenta kedves urhölgyei közül is számosan megjelentek.

Az ügyész két és fél órán keresztül mondotta el hatalmas alapokra fektetett vádbeszédét, mely annyira lelki meggyőződésből származott, s annyira kimerítő és indokolt volt, hogy már beszéde elején kijelenté, miszerint: „meggyőződésem, hogy a hozandó ítélet nem lehet más, mint az én indítványomnak hű képe...”

Az ő indítványának végpontja pedig abban összpontosul, hogy:

Baky Gedeon, Wagner Nándor, Papp János, Zettin Ignác, Zsarkó József, Keceli Mészáros Mátyás és Rudits Gergely vádlottak az ellenök emelt vád és következményeinek terhe alól **felmentessenek.** Csupán Boros István és Hevér Ferencz ellen tartotta fenn a vádat, és kérte az elsőt magánokirathamisítás, a másodikat pedig vesztegetés miatt büntetni.

A vádbeszéd eszerint inkább egy részletesen feldolgozott védelem volt Baky Gedeon, Wagner Nándor és a többiek érdekében, ugyannyira, hogy Szilasi, Matkovits és Szalay védőknek alig maradt egyéb mondani valójuk, mint arra kérni a törvényszéket: fogadja el a vádhatóság indítványát, s mentse fel a vádlottakat.

Szilasi védő kezdett ugyan polemizálni a kir. ügyészszel, miért kérte az ő védeneczenek felmentését, s miért nem ejtette el a vádat? Azután kikelt — szerintünk is jogosan — a n. kikindai vizsgálóbírónak Bakyval szemben történt azon eljárása miatt, hogy adatait a járásperből beszerezni nem engedte, tanukat megesketett, ezekre azonban később az ügyész is megfelelt, bár ez a felelet részben elismerte Szilasi támadásának jogosultságát.

Boros István védelmében Lichtenstein Ferencz védő mondta el védbeszédét, arra fektetve a fősúlyt, hogy védenecze nem állított ki hamis okiratot, a mikor az adásvételi szerződést aláírta elhalt apja helyett, mert a vevő nem irta alá az okmányt.

Hevér Ferencz védelmét Dr. Huszágh Nándor vezette s kimutatni törekedett a vád-

dal szemben, hogy Biró Bertalan nem volt közhivatalnok s így a vád nem állhat meg.

Baky Gedeon és Wagner Nándor érdekében a kir. ügyész a vádakon pontrólpontra végig ment, s egyenként zúta apróra azokat, kimutatva, hogy egytől-egyig alaptalan az valamennyi. Nagy hatást ért el a kir. ügyész védbeszédének befejezésekor, mely valóságos lecke volt s melyet kiváló érdekessége miatt szóról-szóra közlünk.

Tek. kir. törvényszék!

Ha egy bünper azon követelmény szempontjából vesszünk szemügyre, a mely annak tárgyalásához és elbírálásához a közérdek szempontjából fűződik, ugy ezen követelmény egyedül az alku nem tűr igazság diadalában, s a minden más tekintet domináló jog védelem elvének feltétlen érvényre emelésében s kifejezésében áll. Kell tehát az igazság eszméjének megfelelőleg, hogy a terhelt és vádolt egyének ártatlanságuk esetében a vád sulya alól felmentessenek; s kell másrésztől, hogy az igazolt bünösség esetében a büntetendő cselekmény elkövetése által megzavart jogrend, annak törvényes megtorlása által helyre állíttassék s a polgárok lelkiületében megrendült, s egy időre ingataggá vált bizalom megszilárdíttassék. — S valamint megvagyok győződve arról, hogy tek. kir. tszék, melynek eljárásában a helyes ut eddig is felismerhető volt, az általam kiemelt fő követelményeket az ítéletben és kifejezésre juttassa; ugy erős benem a hit és meggyőződés a tekintetben is, hogy a megnyugtató döntésnek legfőbb garantája, vagyis, hogy az ítélet a vád képviselője által teendő indítványnak hű vizsgálója legyen: a hozandó ítéletet is felruhazza a nyomatékoságnak és tekintélynek azon mértékével, mely egyedül képes a kedélyek megnyugtására és lecsendesítésére.

Az általam beszédem kezdetén említett és minden más tekintet domináló azon követelmény mellett, hogy a hozandó ítéletben az igazság és jogvédelem alku nem tűr eszméje kétségtelen kifejezésre jusson egy bünper tárgyalásához azon hatás szempontjából, melyet az a tárgyilagos szemléltőre gyakorol, — még egyéb érdek is fűződik. A jogászra nézve érdekes jogkérdést; érdekes vita tárgyat szóval, miként a beteg az orvos előtt érdekes és tanulságos objectumot képezhet, melyből az élet ezer féleképen változó jogviszonyai közepette levonja tapasztalati következtetéseit. A jelen bünügyet azonban, engedjenek meg a zentai legelő osztók, nem tisztelhetem meg azzal a complimentummal, hogy jogi vagy jogászai szempontból valami nagyon érdekes és tanulságos egy sivár homok sivatag, az oázis életet lehelő és életre keltő látványa nélkül.

De a társadalmi bölcselő, a megfigyelő, a nyilvános és közélet embere, de e mellett maga a nagy közönségre nézve és nem csak a bünper a maga egészében, hanem egyes részleteiben; s a szereplő személyek magatartása és viselkedése tekintetében igen sok figyelemre méltó adatot, igen sok tanulságos dolgot és megszívélésre méltó adatot nyújt, avagy nem végtelenül tanulságos-e, midőn látjuk, hogy egy rengeteg összeget képviselő közvagyon felosztása alkalmával hogyan üti fel fejét a corruptió hidrája, hogy terjeszti ki szörnyű csápjait; s hogyan nő ennek nyomán gomba modra az irigyek, a kapzsiak, s a ragadozó madarak száma, a kik részt óhajtanak a konczból?

Nem tanulságos-e, midőn látjuk, hogy

a közvagyon felosztásával megbízott mérnök hogyan viszi vásárra, a mije nincs; hogyan teszi valóságos börzei spekuláció tárgyává mások vagyonát s megfizettetve magának az óriás különbözeteket; hogyan szerez a börzvé süllyesztett mérnöki hivatalban — hol Petrás tanu szerint a pénz úgy folyt, mint itt a szóbeszéd — százezer forintot;

nem tanulságos és nem egyuttal felháztató-e, midőn látjuk, hogy közhivatalnok szerző eljárása közben rut nyereszkesedési vágyának hogyan áldozza fel a közhivatali tekintélyt, hogy tiporja sárba azt a nimbuszt, azt a dekorumot, mely előtt minden embernek meghajolni s kalapot emelni kellene; mely még anyagi nyomorúságában is meg kell hogy őrizze a becsület szeplőtlen-ségét és integritását;

nem tanulságos- és szomoruan tanulságos-e, hogy az önző és jogaiában megsértett, vagy a koczba nem részesített demagógia, hogyan tapos, hogyan gázol nyakig abban a közhivatalnoki becsületben; melyet a denuncziálás martalékká tett, nem törődve azzal, hogy bűnöst vagy ártatlant sujt-e kétes értékű vádjával;

nem tanulságos-e, hogy az a „szállási, meg járási szellem”; melyről nekünk Szereza Márton uram olyan szép előadást tartott; a magyar hamisíthatlan józau ész nagyobb dicsőségéről, úgy megméltelyezte és megkábitotta az elméket, hogy ez emberek előttünk valósággal félre beszéltek;

nem tanulságos-e végre, hogy ez a járási szellem, mely egyesek érdekeiért a közérdeket téve kockára, az egész felosztást megakadályozta: újból kezdené a felosztást, hogy a zavarosban halászhaszon; hogy évtizedekre kinyújtva fokozza azt a rettentő közgazdasági kárt, melyet csak egy jövő generáció becsületes munkája tehet jóvá; — nem okulva azon, hogy a multban elkövetett hiba már is mily fatumszerűleg szülte meg a vétket, a véték a bünt, a bűn a — bűnhődést.

De nem folytatom tovább az általános természetű következtetéseimet, hanem bezárom beszédemet azon reményben, hogy e bűnper kifejezése végre el fogja simítani a szenvedélyek felkorbácsolt hullámaikat, s hogy abból a pizsokból és szemétdől, a mit ez a bűnper s annak szennyes hullámai partra vetettek! társadalom és egyesek levonják a tanuságot. Sziveljék meg mindazok, a kiket illet, hogy a welfek és ghibellinek ádáz üdvözlésére emlékeztető gyűlölettel nem lehet a társadalom templomát telépitni, sziveljék meg azok, a kiket illet, a kik szikrát vetnek, hogy tüzet arassanak, hogy a jó polgárok egyetértése a közhasznu tevékenységnek legbiztosabb garantiája; sziveljék meg azok, a kiknek tetteiben a gyűlölet a főfaktor; Deák Ferencznek, a haza bölcsének a közügyekre is illő szavait, „Jobban szeretem hazámat, mint gyűlölöm ellenségeimet.”

„Kérek igazságos ítétet.”

Zajos taps és éljenzés követte az ügyész hatalmas beszédét, mely lelkesedés a védők szavai után is felhangzott biztatásul a 18 napon keresztül szenvedő vádlottaknak.

Az ülés délután 1 és 1/2 órákor ért véget, s az elnök itélethirdetésre a holnapi napot, november 26-át tűzte ki.

Közgazdaság, ipar, kereskedelem.

Vásár értesítő.

A hasított körmű állatok között uralgott járványos száj és lábfájás miatt a rendes időben elmaradt országos baromvásár helyett, Vasárnap és tegnapi pótvásár tartatott, mely a baromvásárt tekintve, elég jó eredményei végződött, a gyalogvásárt azonban egy közönséges hetivásár is felülmulta; és annak a vásáros jellegét csupán a felütött három deszka, és több ponyva sátor kölcsönzött, részletes tudósításunkat dió héjba szoritva, következőbben adhatjuk. A gabona vásár csekély volt. A barom vásárra sok marha hajtatott fel, és különösen a hizott ökröket jó áron vásárolták. Ló kevés és kevésse keresett cikk maradt. Vidéki lókereskedők közül kevesen jelentkeztek. Egy olasz, egy török, Bosnia részére tartozkodva szedtek lovakat. Egy bécsi több db. remundát vett. Juh kevés, sertés szép számmal, és míg a hizottak 35—37 krajczárért klgramonként keltek el, a soványokért nagy árt kértek. Kiadatott marha járiat; Uj: 296 db. Hátiratolt: 852 db. összesen: 1148 darab. A gyalogvásár minden tekintetben silányul ütött ki. Vidéki iparosok csak elvette jöttek és busan távoztak. Hasonló sorban részesültek a mi iparosaink is. Portéka volt elég, de hiányoztak a vevők.

CSARNOK.

Ki a boldog ember? Erre a kérdésre száz féle feleletet lehet adni és a vége még is az, hogy tökéletesen boldog ember még soha nem volt, nem is lesz a földön. Egy szegény de bölcs ember azonban a fenti kérdésre röviden felel:

„Boldog az az ember, a ki mit sem ért, mert nem fogják őt félreérteni.

Boldog az az ember, a ki semmit sem hisz, mert soha sem fog csalódnai.

Boldog az az ember, a kinek semmije sincs, mert soha sem fogják megrabolni.

Boldog az az ember, a ki semmit sem ad, mert soha sem fogják hálátlansággal jutalmazni.

Boldog az az ember, kinek nincs szükségé ügyvédre, mert soha sem fog pert elveszteni.

Boldog az az ember, a ki mindenkit ócsáról, mert soha sem fogják részrehajlással vádolni.

De a boldogok legboldogabbika az az ember, a kinek kevés az enivalója, mert soha sem fog gyomorban szenvedni.”

Hidje a ki akarja.

HIREK.

Gróf Károlyi Gyula Magyarország leggazdagabb és legtekinélyesebb magnásainak egyike, gróf Károlyi Györgynek, leglelkesebb magyar főuraink egyikének elsőszülött fia, e hó 23-án hajnali 4 órákor — ugyanazon szörnyű betegségben, mely atyja életét is kioltotta, nyelvrákban — elhunyt 53 éves korában budapesti palotájában. A szó valódi értelmében finom műveltségű gentleman, vallásos főur, a közügyek mezéjén áldásos működésű és páratlan buzgóságú vezéreghység és minden iziben talpig magyar ember, halálát a városházáról lecsüngő gyászlobogó hirdeti.

Két nagy és népes lakodalom folyt le a tegnapi napon U. i. Vojnics h. Sándor birtokos és választott képviselő fia Sándor Matkovics Gergely unokája Krisztinának. Ennek fivére Matkovics Miklós pedig Szkenderovics Gergely Jányé leányának esküdtött örök hűséget.

A magyarországi zarándokok közül a szabadkaiak évenként kegyeletesen, s mint katolikusokhoz legillőbb is, sz. misével szokták megülni azt a napot, amely napon a pápa ő szentsége a magyar zarándokokat néhány év előtt elfogadta és megáldotta. E sz. mise az idén f. hó 28-án pénteken r. 8 órákor tartatik, amikor az egyik helyb. zarándok, prépost-plébánosunk, csendes misét mond; a másik pedig, karnagyunk, a choruson az énekkart igazgatja, amely szép reményű dalárdánk közreműködésével, ugyancsak a karnagnak pápai Hymnusát adja elő, mely Hymnusért a szerző pápai áldásban részesült. Adja Isten, hogy e pápai áldás — úgy a szerző vallásos érületében, valamint még igen sok vallásos és magyar irányu egyh. zeneművek szerzetében nyilvánulva foganatos legyen. — Ugyanezen alkalommal a dalárda 2 kiváló tagja: nt. Ruprecht és dr. Révfy ismételni fogja a multkor méltatott és kedvesen fogadott Ilovszky — Ave Máriát. Csak minél többször!

Sámuel Ferencz nyug. óvó-tanító és családját súlyos csapás érte, kedvenc leányukat Ilonkát örökre elvesztették. A boldogult 22 évet élt, és kinos győtrő baj vetett véget fiatal életének, Áldás emlékére!

Szechorsch Ferencz a Zentán működő törvényszék egyik bírja párnapi szünet alatt N.-Kikindára rándult, s balkeztét egy árok ugrásnál eltörte. Ily betegesen vett részt a tegnapi végtárgyaláson. — Az elnöklő bíró Stassik Ferencz is betegeskedik.

A gáz nem ég, sötét van reggelinkint. Tegnapi november 24-én egyetlen egy gázlámpa nem égett a piac környékén. Hát ez járja?

Dr. Harkányi Samu fül-, torok- és szembajokban specialista orvos, városunkban végleg megtelepedett. Rendel naponta d. u. 1—4 óráig Vesselényi-utca 212. sz. alatti házban.

Mindenféle. Héja Endre nyug. állami főreál iskolai igazgató f. hó 18-án meghalt. A boldogult a szabadkai főgymnásiumnak tanára s később igazgatója volt. — **Rudics Wránics István** helybeli lakos feje fölött a föld leomlott és őt oda temette. — **Fényes esküvő** ment véghez e hó 20-án Temerinben. U. i.: Tapik Miksa birtokos szeretetre méltó leányát Jozefint oltárhoz vezette Kiss József kir. adótiszt. — **Dr. Dudas Gyula** ismert nevű történelmi író eljegyezte Aporkai Cserna Esztikét Egry Kálmán Zomborban működő szintársulatának bájos naiváját. — **Baján**, a Miklós-napi országos vásár f. é. november hó 30. és december hó 1. napján fog megtartatni. — **Fontos ok:** Jössz sétálni, édesem? Nem, mert nagyon borús a sötét az idő; a sötét szín pedig, tudod, nem jól áll nekem. — **Székesfejerváron** 60 gyermek számára javító intézetet állít fel a kormány. — **A pozsonyi új híd**, Ferencz József híd nevet fog kapni, melynek felavatásán maga a király is megjelenik. — **A király főnyereménye.** Prágában a csehműegyesület által rendezett sorsjáték főnyereményét Knöchel festő egy képét, a király nyerte meg. — **A Vaskapunál** az „Lzais“ nevű gőzös törést szenvedett és elsüllyedt. A hajó kalauz, 2 fűtő és 3 matröz beleveszett a Dunába. — **Okos polgármester.** Városi szolgál: Polgármester ur, hamar ide a koci szin kulcsát. A vizipuska kell, mert a városháza ég. P. No persze! Nem elég, hogy a városháza ég, de még a vizipuskát is elrontuk! — **A kalocsai** véres tiró választás alkalmából felfüggesztett főszolgabíró ifj. Erdőváry Mihályt állásába visszahelyezték? — **Zsifkovics Teofán** Károly városi g. h. püspök 65 éves korában meghalt.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.